

**GRÖNA KVINNOR SEMINARIUM OM
"ORDEN OCH JORDEN"
BESÖK SAHLSTRÖMSKA GÅRDEN
AU-UTVECKLING I ROTTNEROS IDÉPARK
DEN 24–26 JULI 2025**

"ORDEN OCH JORDEN"

Tema Selma Lagerlöf följdes i år upp med att föreningen bjöd in Tjia Torpe att tala om sin mor Ulla Torpes bakgrund och doktorsavhandling på Värmlands museum. Ulla som växt upp i en Värmlandsgård och vars far var både lantbrukare, agronom och lantbrukskonsulent och själv kom i kontakt med Selma som han beskrev som en mycket kunnig lantbrukare. Ullas mor var sjuksköterska och var väl förtrogen med sagornas värld och läste ofta högt ur Selmas rika litterära skatter för sina barn och barnbarn. Trakten, släkten, jorden, skogen och tidens tand påverkade Ulla Torpe som skaffade sig egen

utbildning som lärare men blev kvar i funderingar kring den ständiga konflikten mellan stad och land. Människans olika förhållningssätt till jord- och skog beroende av sin historia och kulturella rötter. De stora strukturomvandlingarna inom jordbruket i mitten av 1960-talet som politiskt drevs på av både arbetarparti och bondeparti föll inte i god jord inom släkten Torpe. Jordbruken skulle bli större och mer industrialiserade och kontrollerade och de mindre gårdarna läggas ned. Arbetskraften från landsbygden skulle in till städerna där industrier och byggen

växte. Som jag har förstått det arbetade den äldre familjen med att försöka förstå skeenden, beskriva dem och överbrygga de klyftor som uppstod mellan dem som lämnade bygden och utbildade sig och de som inte gjorde det, mellan stad och land, mellan klassresor och vad som var värden i livet, mellan kvinnor och män.

Åren runt sextio, sjuttio och åttiotalet talet var åren då kvinnor gick samman för att använda sin rösträtt strategiskt. Att kvinnor skulle ges inträde till alla utbildningar och jobb, rätt till sin egen sexualitet, till preventivmedel, abort och rätt till ekonomiskt hållbar barnomsorg med utbildad personal. Kvinnan skulle bli ett eget subjekt inom lagstiftning. På 1960-talet drevs frågan hårt om att förbjuda våldtäkt inom äktenskap. Kvinnans rätt till makt och inflytande blev central fråga i Ullas skrivande och sedermera forskning kring Selma Lagerlöf. Det blev det också för hennes tre döttrar och för Tjia blev det naturligt att efter många år som lärare och uppdrag inom folkbildning tacka ja till att medverka till att återge Fogelstakvinnorna deras rättmätiga status och öppna deras bildningscentrum för kvinnor från alla samhällsklasser och sociala samhällsskikt. En verksamhet som idag blomstrar. Där finns nu berättelserna om kvinnorna före oss väl dokumenterad, sök på Kulturföreningen Fogelsta och Fogelstadkvinnliga och gör gärna ett besök. På hemsidan går bland annat att beställa ett måttband där de dagar då beslut för kvinnors eget värde är markerat, det visar hur lång vägen har varit.

Att be en dotter berätta om sin mor är lite speciellt, att Tjia tackade ja gjorde oss väldigt glada. Tjias eget engagemang för lantbrukets utveckling och det småskaliga böndernas avveckling på 1960-talet och fortfarande fick Tjia att skriva en trebetygsuppsats om de så kallade KR-jordbruken, Koncentrerad Rationalisering. Den som vill repetera hur det hela började rekommenderades att se repriserna av långköraren "Hem till byn", finns på SVT-play. Jag ser den nu då jag hade annat för mig på kvällarna på den tiden då den gick på Public service.

Boken "Orden och Jorden" kom ut 1992 på Gidlunds förlag. Undertitel är - En studie i Selma Lagerlöfs roman Liljecronas hem -. Studien blev också Ulla Torpes doktorsavhandling i litteraturvetenskap. Den finns att beställa till rimlig kostnad och jag rekommenderar starkt att läsa den. Vad Ulla gör är att både sätta in

romanen "Liljecronas hem" som den äldre erfarne Selmas skrev, i sin egen utveckling inom en växande kvinnorörelse, och koppla ihop dem med Kvinnor som haft sina rötter i jorden när de utvecklade idéer om kvinno- och fredsfrågor. Detta i en tid då industrialismen växte sig allt starkare, maskiner blev alltmer avancerade och större och även människan själv kom att liknades med en maskin. Rationaliseringar, automatiseringar, tidkort och ackord. Ulla, som själv hade kommit upp en bit i åren när hon disputerade, ser romanen som Selmas längtan tillbaka till ett Värmland som blomstrade ekonomiskt med både brytning av järnmalm och bruk av jord- och skog. Allt i en småskalig skala som gav arbete till många och god grogrund för sagor och myter under mörka kvällar. Här finns också plats för andlighet och för att allt inte går att förklara. Ulla Torpe tolkar också den onda kvinnogestalten som Selmas undermedvetna symbol för spritmissbruket som fick bland annat fick hennes egen far att gå under.

De som kom för att lyssna på Tjia Torpes föredrag och som sedan deltog i efterföljande samtal var både Tjias egen släkt från de värmländska gränstrakterna mot Norge, släktens gård låg nära

Koppom, som några som sett annonsen i tidningarna. Överraskande var att kulturarbetare kring Västanåteatern kom. Leif Stinnerbom, som gjort manus och regi på Västanå de senaste åren, och Inger Stinnerbom som gjort och gör kostym, berättade att de nästa år sätter upp Liljecronas hem. Leif sa att han läst Ulla Torpes bok tre

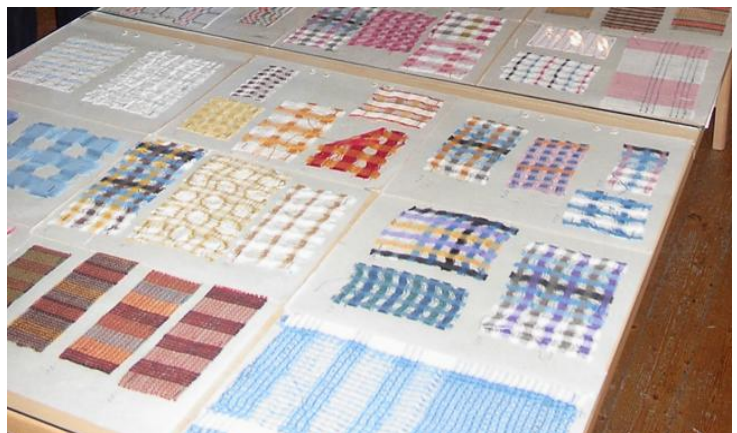
gångar! Västanå teater startade som en fri grupp 1972 då Yvonne Rock och Björn Söderbäck tog över teatern. Sedan 2009 är den Värmlands regionteater under namnet Västanå Musik och Teater. Björn Söderbäck har i år utkommit med en bok där han personligt beskriver sin egen resa genom kultursverige, han gör det "i sällskap med Selma". Boken ger en historisk inblick i hur konst, kultur och politik vävs samman.

SAHLSTRÖMSGÅRDEN

Dagen efter tog vi föreningens gula värvningskepsarna på och med flyers under armen reste vi till Sahlströmsgården i Torsby som i dag är öppen för besökare och konferens, bjuder både mat och övernattnig. Familjen och dess vuxna barn har haft stor betydelse för bygdens utveckling och gett rikt med arbete. De konstnärliga avtrycken är många. Signifikant är att även döttrarna utbildade sig inom textil, måleri och träsnitt. Konstnärerna Sahlström är Ida, Bror och Anna

Ida Sahlström f 1871 uppvuxen på Sahlströmsgården var textilkonstnärinna. I Stockholm kom hon att kallas "*Fryksdalsmora*". Hon hade ett utpräglat sinne för affärer och färger och komponerade oändligt många vävar där färgsättningarna var helt nya för sin tid. Ida är idag mest känd för sina hålgardiner och trasmattor. Mer än 450 mönster är sparade och Ida Sahlström hade ett 20-tal väverskor i arbete ute i bygderna som

vävde upp de tyger som hon sålde över hela Sverige. Av hennes textila produktion är idag de mest kända vävkonsterna hålgardiner (Fryksdalsrutan), mattor och

hennes speciella majstång som sägs representera hennes livssyn: Frihet i smått, enighet i stort och kärlek i allt. Under hennes verksamma år stod dock klädyger till förkläden och sjaletter för en stor del av verksamheten. Utöver den textila formgivningen ägnade Ida Sahlström sig åt möbeldesign. Hon var i många år verksam på Skansen och berättade där värmlandshistorier. Fadern, riksdagsmannen Per Sahlström, ville ha Ida till piga på gården. Han förbjöd henne under hela sin levnad att gifta sig med August vilket resulterade i en 17-årig väntan på äktenskap. Så hade kvinnorna det som föddes för bara 150 år sedan.

STORA TANKAR PÅ ROTTNEROS

När stora tankar ska tänkas behöver omgivningen bidra till inspiration. Här planerar föreningens AU, Eva Hallström, Maria Björke och undertecknad, hösten arbete. Vi gör det i **Rottneros idéträdgård** som i år har tema Berså. Ordet Berså kommer från franskans berceau som betyder vagga eller gunga. Här befinner vi oss i förtroligt samtal avskilda från omvärlden. Säkert är vi påverkade av gårdagens föreställning av Selma Lagerlöfs bok om kejsaren av Portugallien, som Leif Stinnerbom satt upp och hans son Magnus gjort musik till. Människans oförmåga och vägran att ta in det som egentligen sker då det blir för personligt och känslomässigt svårt.

Vi fria gröna kvinnor utvecklas tillsammans med vår organisation, i år har vi funnits och firat 20 år, vårt avtryck finns dokumenterat på vår hemsida och vi är aktiva på Facebook. Men vi vill så mycket mer, i all enkelhet kräver vi att det kvinnor arbetar med, för, tycker och skapar också ska respekteras i samhället. Det innebär att ekonomi politiskt ska styras om, annars blir det ingen jämställd förändring i det omställningsarbete som pågår.

Vi gröna kvinnor på plats och medskapare till innehåll i rapport vill gärna försöka leva efter Ida Sahlströms devis:

Frihet i smått, enighet i stort och kärlek i allt

Ewa Larsson

www.gronakvinnor.se

Gilla oss på Facebook